

Dünya'nın Düzeni Nereye Gidiyor

Doç.Dr . Murteza HASANOĞLU

ABD de yapılan başkanlık seçimin sonucu dünyanın düzeninin değiştiğinin bir habercisi mi acaba? Bahsettiğimiz düzen Soğuk Savaş sonrası yaşadığımız tek küresel gücün olan bitene hâkim olduğu 1990 yıllardan günümüze kadarki dönem. Suriye iç savaşı bunun finali oldu. ABD askerlerinin gelip karadan olaya müdahil olmasını bekleyenler muhtemelen daha uzun bir müddet bekleyeceklerdir. Zira tek kutuplu dünya düzeni sona ermiş görünmektedir. Bu ABD'nin düne göre daha zayıf olduğu anlamına gelmez. Ancak bu halde giderse yakın gelecekte kontrolsüz biçimde liderliği kaybedeceği görmesi şimdiden tedbirler almasına yol açmaktadır. Şüphesiz yakın geleceğin ekonomik lideri Çin olacağına benzemektedir. Tedbirler liderliği ona kaptırmamak üzerinedir. Yoksa Meksika'dan gelen garibanların geri gönderilmesi, sınıra duvar çekilmesi gibi işler stratejinin kendisi değildir, Meksika rakip de değildir. Bunlar içerideki aksaklıklara çeki düzen vermek içindir.

Suriye ABD için önceliğini kaybetmiştir ancak Kürt koridoru kazanımından da geri çekilmelerini beklememek gerekir. Önceki hükümet siyasi hedefine ulaştıktan sonra bölgedeki nüfus alanlarındaki değişimi bu haliyle dondurulması işini Rusya'ya bırakmıştır. O da durumu bir statükoya bağlamadan önce Halep'te görüldüğü gibi alabileceği yerleri sağlama bağlayıp barış masasını kurmaya girişmiştir. Suriye İç Savaşı yıkıcı bir sürecin ardından sona varmak üzeredir. IŞİD bitmedi nasıl bu iş biter diye düşünenler ise Obama'nın bu konudaki sözünü hatırlamalıdır. Bu işin daha uzun yıllar alacağını beklemek yanlış olmaz. IŞİD yabancı askeri güçlerin bölgede varlığını sürdürmesinin gerekçesi olmaya devam edecek görünmektedir. Kurulan barışın da Irak'takinden daha iyi olmasını beklememek gerekir. Nihayetinde ülkenin neden iç savaşa sürüldüğü daha anlaşılabilir değil. Daha fazla demokrasimi, yeni bir Kürt devletine yer açmak mı, IŞİD'a yer açmak mı sorular uzayıp gidebilir. Ancak yakın olan bir gerçek var ki artık Saddam'ın Irak'ı nasıl yoksa baba Esad'ın Suriye'si de artık yok. BOP dedikleri şey, belki on yıldan daha önce eski ABD dışışleri başkanlarından Rice'ın dediği bölgede sınırlar değişmeli kehaneti dönüp dolaşıp, binlerce insanın kanı üzerinden gerçekleşmiş oldu.

ABD ekonomik olarak güç kaybettiğçe, sermayesini Çin'e kaptırdıkça içeride huzursuzlanmaya başlamıştır. 20 yıldan fazla Ortadoğu ağırlıklı olmak üzere Irak'tan Afganistan'a Libya'ya kadar yürüttüğü savaşlar liderliği daha fazla sürdürmesini değil sanılanın aksine ekonomik olarak daha az gelişmesine neden olmuştur. Askeri gelişme ve liderlik her zaman ekonomik refah sağlamayabilir. Hala ekonomik ve askeri güç olarak öndedir ancak büyüme gelişme oranları rakibine göre aleyhinedir. ABD'nin yeni hükümeti stratejisini giden sermayeyi geri getirmeye, dışarıdaki yatırımlardan para kazanmanın yatırım yapılan rakip ülkeye daha çok yaradığı fikri üzerine kurmuş görünmektedir. ABD enerjisini içeride ekonomik üretimi artırmaya harcayacaktır. Bunun ne kadar başarılı olacağını zamanla göreceğiz. Muhtemelen daha ucuza üretilip dünya ile rekabet edemeyebilirler ama en azından rakip Çin'in üretmesini engelleyebilir veya yavaşlatabilirler. ABD'nin çıkarına olan dünyadaki askeri operasyonlarını Artık Rusya'nın yapmasını beklemek de yanlış olmaz. Rusya'nın askeri yetenek ihracından başka bir alternatif ekonomik gücüde gelişmemiştir. Petrol fiyatlarının düşük kalmasını da Avrupa'yla olumsuz ilişkilerinin cezalandırılmasından ziyade bu ortaklığa zorlanması olarak da yorumlamak yanlış olmaz. Türkiye'de yakın gelecekte Rusya ile beraber hareket edecek görünmektedir. Yani Rusya ile Türkiye'nin askeri işbirliği ve birlikte operasyonları yakın dönemde daha fazla görülebilir. Bu operasyon alanları ise Çin'in yayılmayı planladığı bölgeler olabilir, en muhtemel yer de Afrika olabilir.